

Tema: Västsaharierna i flyktinglägren

Det är 14 år sedan jag besökte de västsahariska flyktinglägren. Jag bävar inför resan. Hur förbittrade och uppgivna?

Efter en veckas vistelse i december kan jag konstatera att mycket har förändrats – både förändrats alls: Människorna. De är lika generösa, vänliga, humoristiska, optimistiska och Hur bär de sig åt för att inte tappa tålamodet?

Jag grät i fem dagar

1993 träffade författaren Monica Zak den berömde öken-detektiven Sidi Mohamed i flyktinglägret Smara. Femton år senare stiger jag in i samma tält. Då är Sidi Mohamed död men jag träffar både hans änka och hans son.

Hon är kanske 70 år. Hon vet inte så noga. Sex barn har hon fött.

Decala sitter hopkrupen på filtarna i tältet i flyktinglägret Smara. Hon är en av de få som vägrar bo i lerhus under den kalla vintern. I stället bor hon i tältet året runt. Hon värmer sakta händerna över elden. Hon tittar lite frånvarande på mig. Hur mycket ser hon egentligen? Tillräckligt mycket i alla fall för att gräva fram en mycket vacker ljusgrön melhafa ur den stora kistan och genast ge mig, främlingen, som gåva.

Decala längtar tillbaka till det gamla beduinlivet i Västsahara. Ett fritt och öppet liv. Hon och familjen levde som nomader med kameler och getter, tills torkan slog till 1974 och spanjorerna lockade in beduinerna till arbetet i städerna. Familjen slog sig ned i sitt tält utanför El Aaiún. Hennes man, Sidi Mohamed, arbetade med vägbygge.

På hösten 1975, när den marockanska armén marscherade in, sköt de ned två av Decalas söner direkt på gatan. Decala, hennes man och tre barn flydde därför ut i öknen mot den algeriska gränsen. Den

Decala, 70 år gammal, har bott i flyktinglägren i 32 år. Efter 28 år träffade hon äntligen sin dotter, som flögs in från ockuperat område av UNHCR. Bild: Lena Thunberg

äldsta dottern blev kvar. Hon var redan gift och bosatt i södra Västsahara långt från El Aaiún. Det var omöjligt för henne att fly.

En av Decalas två unga söner gick snart med i Polisario men stupade i kriget efter bara två år.

Nu hade Decala en son och en dotter kvar hos sig i flyktinglägren. Sonen Sidahmed skickades då till Kuba för att studera. Då bröt Decala samman. Hon som tidigare varit så social, isolerade sig i tältet. Sonen skickades då efter från Kuba och Decala repade sig.

2002 startade UNHCR, FN:s flyktingkommissariat, sina förtroendeskapande åtgärder i området. En av dem var att organisera resor mellan flyktinglägren och ockuperat område. Ett FN-plan med västsahariska passagerare lyfte från flyktinglä-

gren. Fem dagar fick de stanna hos sina släktingar i ockuperat område. Nästa resa gick med passagerare från ockuperat område till flyktinglägren och så vidare. Nästan alla västsaharier i flyktinglägren har släktingar kvar i ockuperat område. Tusentals personer listade sig för att få resa till sina anhöriga.

Decalas äldsta dotter prioriterades. Redan 2002 fanns hon och Decalas barnbarn med på planet mot flyktinglägren.

– Att träffa sin dotter efter 28 år, hur var det?

– Jag grät i fem dagar, säger Decala. Av glädje. Vi hade fest i fem dagar. Vi pratade hela tiden. Min dotter sov tätt intill mig – de få timmar som vi sov.

Lena Thunberg

har livet i lägren förändrats? Kommer människorna att vara till det sämre och till det bättre. Men en sak har inte hjälpsamma som tidigare.